

Interreg

Co-funded by
the European Union

IPA ADRION

NATURED

**RJEŠENJA TEMELJENA NA
PRIRODNIM NAČELIMA
ZA PRAVEDNU
OTPORNOST U
JADRANSKO-JONSKIM
GRADOVIMA**

Letak br. 4

Sretni smo što s vama možemo podijeliti četvrto izdanje letka NATURED! U ovom izdanju predstavljeni su dovršetak zajedničkog akcijskog plana provedivih rješenja temeljenih na prirodnim načelima, pregled planova javnih radova na gradskoj razini koji su u tijeku, četvrti sastanak projektnih partnera u Crnoj Gori te jedanaest pilot-projekata koji su u pripremi.

Proračun projekta u EUR

1.269.913,13 €

Sredstva INTERREG-a u EUR

1.079.426,13 €

Trajanje projekta

1.7.2024 - 31.12.2026.

Projekt je sufinanciran sredstvima Europske unije kroz program Interreg IPA ADRION.

Saznajte više o projektu NATURED i našem partnerstvu!

Projekt NATURED pruža rješenja temeljena na prirodnim načelima za regiju ADRION koja se suočava s krizom povezanom s klimatskim promjenama

NATURED okuplja 12 partnera i 3 pridružena partnera iz 9 zemalja regije ADRION, uključujući regionalna i lokalna tijela odgovorna za politiku, uz podršku razvojnih agencija te visokoškolskih i istraživačkih institucija kako bi u svojem području radili na razvoju i provedbi rješenja temeljenih na prirodnim načelima. Naši projektni partneri potaknut će kreatore politika i dionike da spriječe učinke klimatskih promjena na urbana područja, posebno bujične poplave i urbane toplinske otoke. Projekt nastoji promovirati pravedan, siguran, uključiv pristup otpornosti usmjeren na konkretna područja, utemeljen na različitim međusobno povezanim aktivnostima, koje uključuju

razumijevanje interakcija između klime i gradova, stvaranje baza podataka i digitalnih karata za osjetljivost na klimatske promjene i opasnosti u različitim urbanim zonama te angažiranje građana i dionika u definiranju akcijskih planova za rješenja temeljena na prirodnim načelima. Ova rješenja bit će testirana u okviru pilot-aktivnosti i potom integrirana u planove javnih radova gradova, pri čemu će krajnji cilj biti repliciranje najučinkovitijih rješenja na široj razini.

ŠTO SMO UČINILI...

Tijekom proteklih nekoliko mjeseci projekt NATURED sa zajedničkog je planiranja prešao na praktičnu primjenu: dovršen je zajednički akcijski plan, gradovi su počeli pregledavati svoje javne radove kroz prizmu rješenja temeljenih na prirodnim načelima, a jedanaest pilot-projekata poprima svoj oblik.

Od lokalnih prioriteta do zajedničkog akcijskog plana za rješenja temeljena na prirodnim načelima

Nadovezujući se na debate održane s građanima i dionicima u jedanaest pilot-gradova, o kojima smo pisali u prethodnim izdanjima, partneri su objedinjene rezultate pretvorili u izvješća i portfelje rješenja temeljenih na prirodnim načelima za pojedinačne gradove, izrađene iz zajedničkog skupa od 36 rješenja procijenjenih prema očekivanim koristima, troškovima i zahtjevima upravljanja.

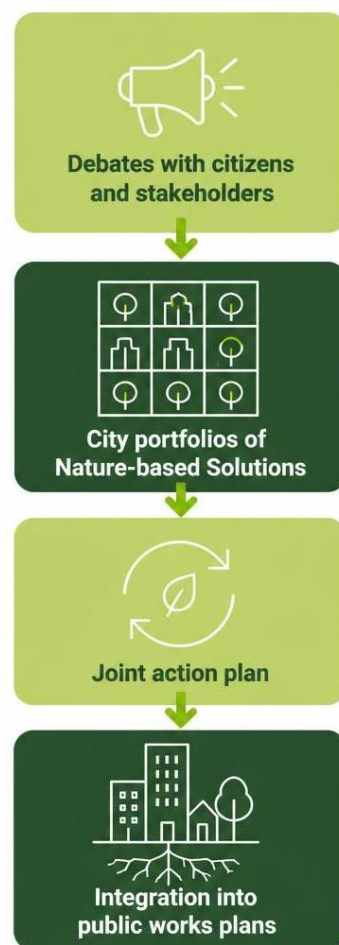
S kartama za osjetljivost na klimatske promjene i opasnosti te zajedničkom strategijom za otpornost gradova, ti portfelji predstavljaju temelj za zajednički akcijski plan provedivih rješenja temeljenih na prirodnim načelima, izrađen pod koordinacijom Regionalne razvojne agencije Sjeverne Primorske Nova Gorica i Regije Tesalije, uz doprinos svih teritorijalnih partnera.

Plan utvrđuje okvir djelovanja za svaki od jedanaest gradova: kako rješenja temeljena na prirodnim načelima mogu postati dio planova komunalnih radova i drugih instrumenata planiranja, tko je odgovoran, koliki su očekivani troškovi postavljanja i održavanja, koji su dostupni izvori financiranja te kako će se pratiti napredak.

Umjesto predlaganja jednog rješenja za sve gradove, plan slijedi pristup utemeljen na lokalnim posebnostima, koji je u središtu projekta NATURED: svaki grad polazi od vlastitih ranjivosti, prostornih uvjeta, upravljačkih aranžmana i lokalnih prioriteta, unutar zajedničkog transnacionalnog okvira.

Promatranje javnih radova kroz prizmu rješenja temeljenih na prirodnim načelima

Gradovi stalno ulažu u ceste, javne prostore, zgrade i sustave odvodnje. Ta će ulaganja desetljećima davati oblik gradskom okruženju, a ujedno određuju i koliko se dobro grad nosi s porastom temperatura i intenzivnim oborinama. NATURED im stoga postavlja jednostavno pitanje:

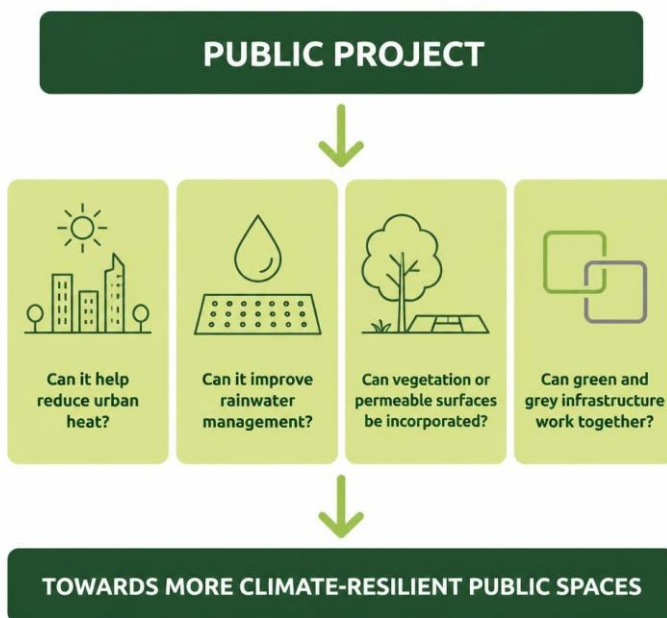
Mogu li prirodna načela postati dio rješenja pri planiranju javnih projekata?

Pod koordinacijom općine Tirana, uz tehničku podršku tima CORILA i Međunarodnog sveučilišta u Sarajevu, partneri su usuglasili zajednički pristup za pregled planiranih javnih radova i utvrđivanje gdje rješenja temeljena na prirodnim načelima mogu nadopuniti konvencionalnu infrastrukturu i dodati koristi za prilagodbu klimatskim promjenama.

Cesta ili trg mogu ponuditi prostor za više vegetacije i hlada. Projekt preuređenja može omogućiti propusne površine ili bolje upravljanje oborinskom vodom. Javna zgrada može biti pogodna za zelene elemente u sklopu projektiranja ili obnove. Cilj nije zamijeniti potrebnu infrastrukturu, nego pronaći gdje zelena i siva rješenja mogu zajedno djelovati kako bi se stvorili urbani prostori otporniji i ugodniji za život.

Pregled se izravno nadovezuje na ono što je projekt već proizveo: karte klimatske ranjivosti pokazuju gdje su toplinski i poplavni pritisci najizraženiji, dok gradski portfelji i zajednički akcijski plan pružaju osnovu za odabir odgovarajućih odgovora.

Pregledi se provode u partnerskim gradovima, a njihovi će rezultati biti uključeni u pilot-projekte i u rad projekta na široj replikaciji.

Četvrti sastanak partnera projekta NATURED u Staroj prijestolnici Cetinje

Četvrti sastanak uživo projekta NATURED održan je 13. i 14. svibnja 2026. u Cetinju, Crna Gora, u organizaciji Stare prijestolnice Cetinje u prostorijama Agencije za razvoj i podršku poslovanju.

Nakon uvodnog govora općina Tirana predstavila je obrazac za pregled planova javnih radova na gradskoj razini, nakon čega je uslijedila otvorena rasprava među partnerima. Upravni odbor potom je razmotrio upravljanje projektom, izvješćivanje i komunikaciju. Drugi je dan u potpunosti bio posvećen jedanaest pilot-projekata, a svaki je partner predstavio intervenciju planiranu u svojem gradu, njezin lokalni kontekst i njezino vremensko razdoblje – bio je to prvi pregled pilot-projekata na razini partnerstva i prilika za

usporedbu pristupa.

Dio programa bio je posvećen prirodnim i kulturno-povijesnim vrijednostima Stare prijestolnice. Partneri su posjetili gradsko naselje Rijeka Crnojevića, mjesto provedbe crnogorskog pilot-projekta, gdje će na šetnici biti postavljena zelena struktura s ozelenjenim krovom koja stvara hlad. Time su rasprave sa sastanka povezane s jednim od lokalnih konteksta u kojem će se pristup projekta NATURED provesti u praksi.

Jedanaest gradova, jedanaest lokalnih putova za djelovanje na temelju prirodnih načela

Sljedeće poglavlje projekta NATURED donosi projektni pristup u stvarne urbane prostore kroz jedanaest pilot-projekata, po jedan u svakom partnerskom gradu, koji su sada u pripremi nakon sastanka u Cetinju.

Koncepti pilot-projekata odražavaju različite klimatske izazove i urbane uvjete utvrđene u partnerstvu. Istražuju različite pristupe, uključujući zelenije javne prostore i urbane vrtove, ozelenjivanje zgrada, zelene koridore koji povezuju postojeća zelena područja, drvorede i poboljšane uvjete za rast, sjenovite zelene strukture, propusne površine i druga rješenja osjetljiva na vodu. Mnogi su koncepti dizajnirani kao rješenje za urbane toplinske otoke, dok nekolicina pomaže gradovima upravljati intenzivnim oborinama tako što će se veća količina vode upiti u tlo, a ne samo brzo otjecati s nepropusnih površina.

Slika to jednostavno pokazuje. Konvencionalna „siva” ulica može se ponovno osmisliti postavljanjem drveća, vegetacije i propusnih površina. Ti elementi mogu pružiti hlad, smanjiti površinske temperature i omogućiti upijanje oborinske vode te istodobno poboljšati kvalitetu i ugodnost javnog prostora. Cilj nije posvuda primijeniti isti dizajn, već pokazati kako se rješenja temeljena na prirodnim načelima mogu integrirati u projekte koje gradovi već imaju u planu, na način da se radi zajedno s konvencionalnom infrastrukturom, a ne da se ona zamijeni.

Eleven cities, eleven local contexts, one shared objective

Zato je raznolikost pilot-projekata NATURED namjerna. Ne postoji jedna intervencija koja se može jednostavno prenijeti iz jednog grada u drugi. Svaki je pilot-projekt oblikovan lokalno utvrđenim klimatskim rizicima, obilježjima lokacije, tehničkim uvjetima i uvjetima planiranja te prioritetima koje su izrazile lokalne zajednice i dionici. Ono što se može prenositi među gradovima nije nužno sama intervencija, nego pristup koji se koristi za utvrđivanje što najbolje funkcionira u svakom kontekstu.

Istodobno, pilot-projekti dijele zajedničku svrhu. Pružit će praktične primjere o tome kako rješenja temeljena na prirodnim načelima mogu postati dio svakodnevnog urbanog okruženja, a stečeno iskustvo podržat će replikaciju i širu primjenu pristupa temeljenih na prirodnim načelima izvan samih lokacija pilot-projekata.

Što slijedi

U nadolazećim mjesecima partneri će dovršiti preglede planova javnih radova na razni gradova te će istodobno nastaviti s intervencijama pilot-projekata u gradovima projekta NATURED. Partneri će zajedno procijeniti iskustvo i naučene lekcije iz ovih aktivnosti i iskoristiti ih za širi prijenos i replikaciju.

Rezultati će biti uključeni u plan replikabilnosti projekta, koji će istražiti kako se pristupi temeljeni na prirodnim rješenjima razvijeni i ispitani u okviru projekta NATURED mogu prilagoditi drugim urbanim kontekstima u jadranskoj i jonskoj regiji. Memorandum o razumijevanju također će podržati nastavak suradnje i razmjenu znanja među partnerima i nakon završetka projekta.

Sljedeći letak i završni događaj projekta pružit će priliku za predstavljanje rezultata završne faze provedbe i glavnih pouka koje proizlaze iz projekta.

Pratite nas

kako biste bili informirani u svakom trenutku!

Interreg

Co-funded by
the European Union

IPA ADRION

NATURED

<https://www.interreg-ipa-adrion.eu/>

Project Natured

@projectnatured

@projectnatured

<https://www.youtube.com/@ProjectNATURED>

„Ovaj e letak izrađen uz financijsku pomoć Europske unije. Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost RDA Banat i ni pod kojim uvjetima se ne može smatrati odrazom stava Europske unije i/ili tijela programa IPA ADRION.”

Ako ste primili ovaj letak, uvršteni ste na jednu ili više popisa poštanskih adresa programa/projekata IPA ADRION. Obvezujemo se poštovati i štititi privatnost prikupljenih osobnih podataka. Vaše osobne podatke smatramo povjerljivim informacijama i nikada ih nećemo prenositi trećim stranama. Vaši osobni podaci koriste se uglavnom u izričitu svrhu primanja letka. Program IPA ADRION i njegovi projekti mogu vaše podatke o adresi koristiti i u svrhu informiranja i širenja informacija koje su strogo povezane s programom i njegovim projektima. Ako više ne želite primati ovaj letak i ne želite da se vaši podaci koriste u svrhu širenja informacija, za odjavu nam pišite na: NATURED@rera.hr; ante.guc@rera.hr; andrea.tomic@rera.hr